

ПЕРЕКЛАДИ

ISSN 1682-5268 (on-line); ISSN 1608-0599 (print)

Shidnij svit, 2024, No. 3, pp. 255–265

doi: <https://doi.org/10.15407/orientw2024.03.255>

COLLECTION OF HOLY MESSAGES OF CAODAISM. VOLUME 1, FOREWORD, MESSAGES 1–5 / TRANSLATION FROM VIETNAMESE, INTRODUCTORY ARTICLE, AND COMMENTARIES BY V. MUSIICHUK

Victoria Musiichuk

PhD (Philology), Senior Fellow

A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies, NAS of Ukraine

4, Mykhailo Hrushevskiy St., Kyiv, 01001, Ukraine

Victoria.viet@gmail.com

ORCID: 0000-0002-4456-4487

Caodaism (Đạo Cao Đài) is a unique religious teaching that emerged in Vietnam at the beginning of the 20th century. It organically combines the concepts of the three main Eastern religions prevalent in Vietnam: Confucianism, Taoism, and Buddhism. At the same time, Caodaism borrows and adapts elements of various Western religious, esoteric, and philosophical traditions: Catholicism, spiritualism, eclecticism, universalism, etc. Caodaism followers believe that God transmits His revelations to mediums during spiritual séances, appearing in various forms: saints of the Buddhist and Taoist pantheons, spirits of famous personalities from Vietnam, China, and even Europe. All these revelations are carefully recorded and published. The earliest and most important book of revelations for Caodaists is the *Collection of Holy Messages (Thánh Ngôn Hiệp Tuyển)* in two volumes, which records the revelations from spiritual séances conducted by the chair Caodai clergy from 1925 to 1935. The revelations cover various topics – from the fundamental doctrines of the religion, explanations of important spiritual concepts, and guidelines for daily life, to the order of rituals, appointment of spiritual leaders, and descriptions of their attire.

This publication presents, for the first time, a Ukrainian translation of the initial five messages from the first volume of the *Collection of Holy Messages*, along with the foreword to the collection. The translation was made from the Vietnamese language based on the first edition of 1928. The foreword describes the prerequisites for the emergence of Caodai religion and the reasons for compiling this collection. The messages are arranged in chronological order of the spiritual séances, with the first five records dated from December 1925 to February 1926. It is noted that the revelations were transmitted through the Jade Emperor as an embodiment of God (except for the fourth, where nothing is specified). The introductory article provides an overview of the history of the publication, re-publications, and translations of the *Collection of the Holy Messages*. The linguistic characteristics of the text in the collection are also examined. The comments explain terms and provide notes on the translation.

Keywords: Caodai; Caodaism; *Collection of Holy Messages (Thánh Ngôn Hiệp Tuyển)*; medium; religious text; spiritualism; translation; Vietnam; Vietnamese language

ЗБІРКА СВЯТОГО ПИСЬМА КАОДАЇЗМУ. ТОМ 1, ПЕРЕДМОВА, ЗАПИСИ 1–5 / ПЕРЕКЛАД З В'ЄТНАМСЬКОЇ, ВСТУПНА СТАТТЯ ТА КОМЕНТАРІ В. А. МУСІЙЧУК

Релігійне вчення каодай, або каодаїзм, що виникло в Кохінхіні (тодішня назва південної частини В'єтнаму) на початку ХХ століття, є унікальним синтезом різних

© 2024 V. Musiichuk; Published by the A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies, NAS of Ukraine on behalf of *The World of the Orient*. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

релігійних та філософських традицій, включно з елементами буддизму, даосизму, конфуціанства, а також католицизму і спиритизму. Це вчення утворилось у контексті соціальних та політичних змін, що супроводжували колоніальний період у В'єтнамі. Формування каодаїзму відбувалося під впливом західних ідей, зокрема через контакти з французькою наукою, культурою, освітою, та зростання інтересу до окультизму та спиритизму в Європі на рубежі XIX–XX століть. Західні філософські концепції, як-от уявлення про прогрес, ідеї рівності та універсалізму, а також техніки медіумізму, що були популярні в Європі того часу, знайшли своє відображення в каодайському віровченні і ритуальній практиці. Одним із ключових аспектів каодаїзму є синкретичність, унікальне поєднання різних релігійних і філософських традицій Сходу і Заходу. Ця здатність вибірково включати та адаптувати різноманітні впливи дала змогу цьому вченню розвиватися та залишатися актуальним і в наш час як у в'єтнамському контексті, ставши унікальною в'єтнамською релігійною традицією, так і за межами В'єтнаму, переважно в країнах із численною в'єтнамською діаспорою, як-от США, Канада, Австралія.

Однією з найяскравіших особливостей каодаїзму є інтеграція елементів західного спиритизму, зокрема віра в можливість спілкування з духами. Як і в західних спиритичних традиціях, каодаїці вірять, що духи можуть передавати важливі одкровення живим людям через медіумів. Засновник релігії Нго Ван Тьєу, як і багато інших в'єтнамських інтелектуалів того часу, перебував під впливом цих західних течій. Він активно експериментував зі спиритичними практиками з викликання духів та отримання від них одкровень. Ці практики, які мали коріння в європейському спиритизмі XIX століття, стали важливим компонентом нової релігії. Впровадження спиритичних практик стало одним із ключових моментів, який дав змогу каодаїзму заявити про свою універсальність і претендувати на статус глобальної релігії, яка об'єднує всі віровчення.

Спілкування з духами померлих також є традиційним для даоських ритуалів та в'єтнамських народних вірувань, тому для в'єтнамців така практика мала органічний вигляд. Проте сам процес у каодаїзмі схожий на західні спиритичні сеанси, де медіум входить у стан трансу і, використовуючи різні засоби, записує послання від духів. Спіритичні сеанси є однією з основних форм релігійної практики каодаїзму, що підкреслює зв'язок між світом живих і духовним світом. Як зазначає Дж. Госкінз, ці практики не лише були запозичені із Заходу, а й адаптовані під в'єтнамські культурні умови, що зробило їх важливим аспектом каодайської духовності [Hoskins 2014]. Деякі дослідники висувають контрверсійну версію про те, що від початку в каодаїзмі використовували суто даоські практики, а вже при перекладі каодайських текстів французькою мовою зміст було навмисно вестернізовано завдяки використанню термінології європейського спиритизму для зближення даоської китайської, в'єтнамської та французької матриць. Отже, даоські практики, які використовували каодаїсти, були переосмислені в рамках модерного французького окультизму. Зокрема, діада *інь-ян* у перекладі перетворилась на “духовне і світське”, енергія *ці* – на “душу”, бездіяння *у-вей* – на “Біблію визволення”, вираз “*тримати стилус для ворожіння*” перекладено як “за допомогою психографії” [Jammes 2018, 418–419]. У результаті таких переосмислень нова релігія змогла бути зрозумілішою для adeptів поза В'єтнамом, зокрема в західних суспільствах.

Багато каодайських релігійних текстів укладено як збірники записів одкровень, отриманих під час спиритичних сеансів. Як зазначає Дж. Джеймс, послання, отримані на сеансах, ніколи не публікувалися повністю, але були “адаптовані” шляхом редагування та перегляду перед публікацією (повністю або частково цензуровано) [Jammes 2023, 261].

Одним із головних релігійних текстів каодаїзму є “Збірка Святого Письма” (Thánh Ngôn Hiệp Tuyển) у двох томах. Цей текст є зібранням записів послань

Нефритового імператора (втілення Бога) та різних святих, отриманих через спіритичні сеанси, проведені головним духовенством каодай у 1925–1935 рр. Одкровення стосуються різних тем – від основоположних доктрин релігії, роз’яснення важливих духовних понять до порядку проведення ритуалів, призначення духовних лідерів та опису їхнього вбрання. Пізніше на основі цього тексту духовенством та послідовниками каодаїзму було укладено численну кількість різноманітних текстів, логічно впорядкованих за темами та призначенням. Тоді як “Збірку Святого Письма” укладено за хронологічним порядком проведення спіритичних сеансів, і знайти в ній зміст за певним запитом може бути складно. Однак адепти каодаїзму вірять, що в цій збірці записано слова самого Бога прямою мовою, а тому цей релігійний текст є сакральним.

Перший том збірки вперше було видано в Сайгоні в 1928 р., він містив 101 сторінку розміром 14,8 x 22,2 см. Том складався з 88 одкровень, отриманих на сеансах від початку заснування віровчення 1925–1927 рр. Цінник в один донг, що на той час було надзвичайно дорого для книги (приблизно як 10 кг рису), і запланований наклад у 150 тис. примірників мали забезпечити побудову храмового комплексу. Однак для другого видання (1932 р.) ціну було знижено до 0,2 донга задля більшої доступності для вірян [Đạt Tường 2018, 104–105]. Згодом було кілька офіційних друкованих перевидань, а вже у XXI ст. з’явилися електронні примірники. У перевиданнях могли вноситися незначні зміни.

Хоча в передмові до першого тому наголошується на тому, що це буде двотомне видання, другий том вийшов аж у 1963 р. Він містив 86 одкровень за 1926–1935 рр. на 98 сторінках формату 14 x 20 см та був також видрукований у Сайгоні. Другий том теж неодноразово перевидавався, крім того, трапляються видання обох томів однією книгою.

Щодо мови “Збірки Святого Письма”, то вона написана в’єтнамською латинцею (причину вибору саме цієї писемності пояснено в передмові). Окремі одкровення написано французькою мовою, і зверенні вони до французів, що були присутні під час спіритичних сеансів. Зважаючи на час та місце видання, текст має певні особливості. Зокрема, на початку XX ст. в’єтнамська писемність ще не була достатньо стандартизована, тому трапляються різнописання деяких слів. Крім того, трапляються архаїзми, як-от *Tiên đạo* (замість сучасного *Đạo giáo*), *tua (phải)*, *bổn (tập)*, *đặng (đươc)*, та написання, що відображає південний діалект (сучасне написання більше орієнтоване на північний діалект як літературну норму), як-от *ngươn* (замість сучасного стандартного *nguyên*), *nhơn (nhân)*, *sanh (sinh)*, *bực (bạc)*, *nây (này)*, *nhút (nhật)*, *chữ (chữ)*, *những (những)*.

Серед перекладів європейськими мовами нам вдалося знайти франкомовні та англійськомовні переклади, затверджені Священницькою радою каодаю як офіційні. Через те що мета цих перекладів головно заохотити більше іноземних вірян, ці тексти не є дослівними і доволі вільно адаптовані для легшого сприймання західними адептами. Ми ж представляємо тут перший україномовний переклад в’єтнамського тексту, виконаний із суто академічною метою, намагаючись передати зміст найближче до оригінального тексту.

Для адекватної передачі термінів та коментування використано довідкову літературу релігійного характеру, зокрема коментований текст збірки [Thánh Ngôn Hiệp Tuyển 2023], а також спеціальні тлумачні словники термінів каодаїзму, словники хан-в’єту та хан-ному [Đức Nguyên 2000; Quách Văn Hoà 2018; Trần Văn Rặng 2007; Từ điển Hán Nôm]. У цій публікації пропонуємо ознайомитися з першими 5 одкровеннями першого тому збірки та передмовою до неї. Переклад виконано з в’єтнамської мови за першим виданням 1928 р., електронна копія якого зберігається у В’єтнамській національній бібліотеці [Thánh Ngôn Hiệp Tuyển 1928]. Українською мовою публікується вперше.

Передмова

У ці темні часи¹ людство здебільшого зосередило усі зусилля на матеріальній цивілізації; у їжі доступні різноманіття та делікатеси; помешкання пишні та розкішні; зручний одяг з вишуканих тканин захищає тіло; і навіть для найкоротшої поїздки є коні й транспорт, щоб не стирати ноги. Тимчасові насолоди цього світу задурманюють людей, і тоді вони змагаються за багатство та удачу, метушаться на ринзі, сильні перемагають, слабкі програють, розумні залишаються, дурні зникають. Багато розумних використовують свій інтелект як зброю, щоб завдати шкоди іншим, а ті, хто має владу та привілеї, часто зловживають ними, наживаються на простому люді². Протягом року вони переймаються задоволенням власних бажань, забезпеченням комфорту своїх сімей, живуть сьогоdnішнім днем, не турбуючись про загробне життя, відкидаючи поняття раю та пекла як міф. Друзі зраджують довіру, подружжя забуває свої обітниці, вони поглинуті сьогоdnенням, зраджуючи традиції. Шкода! Наскільки хвили цивілізації нахлинули, настільки основи моралі перевернулися.

Якщо Небесне вчення³ не виявиться втретє⁴ найближчим часом, фундамент розмиється, а від того відносини й чесноти⁵ зіпсуються.

Святий Нефритовий імператор із глибоким співчуттям до життя більше не може дивитися, як людство занурюється глибше в гріх. Тому він зробив чудо і передав Вчення через спіритичні сеанси⁶. Протягом більш ніж року безліч слів божественної мудрості було передано. Переживаючи, що високі слова проста людина не зрозуміє і щоб повчання не було марним, Всевишній⁷ використав національну мову⁸ для легкого розуміння.

Вірянам, які нещодавно приєдналися під час цієї паузи в духовному спілкуванні, не пощастило почути дорогоцінні слова Святого Великого Співчуття⁹ безпосередньо. Тому Священницька Рада старанно зібрала ці святі вчення, передані через спіритичні сеанси, у два томи з наміром надрукувати і поширювати їх, щоб усі могли зрозуміти. Звичайно, серед вірян, чи то старих, чи нових, кожен, хто щиро прагне до вчень, з радістю вітатиме ці священні слова.

Отже, шановні віряни, як чоловіки, так і жінки, отримавши це Святе Письмо, будь ласка, бережіть його як безцінний скарб, бо це дорогоцінні слова Небесного Будди. У вільний час приділіть увагу їхньому ретельному читанню. По-перше, щоб зрозуміти глибоку сутність Вчення і, по-друге, щоб розвивати свої чесноти і поширювати ці вчення у своїй родині.

Дім, де є Святе Письмо, сяє божественним світлом. Будьте уважні до цього.

Святий Престол у Тайніні,
21 жовтня року Дінь Мао¹⁰
Священницька Рада

Святе Письмо

*Різдво 1925 р.*¹¹

Нефритовий імператор, який зветься Каодай Безсмертний Великий Бодгісаттва, проповідує вчення на Півдні¹²

В усі віки Я¹³ тримав владу,
Хто з радістю вірить, той винагороджується Небесною благодаттю.
Чудесне Вчення поширюється по всьому світу,
Віковічне ім'я зберігається навіки.

Цієї ночі, 24 грудня, святкуйте й радійте, бо це день, коли Я спустився на землю проповідувати Віру на Квітучому Заході (в Європі).

Я дуже радію, коли бачу, як ви Мене шануєте.
Благословення буде в цьому домі. (Дім М. С.)¹⁴.

Час скоро прийде, чекайте Моїх вказівок.
Будуть ще чудесні події, за які ви ще більше Мене шануватимете.

ТЬСУ КІ ЧУНГ ХОАЙ підтримують життя,
Віра, започаткована БАН ШАНГ КУЇ ЖАНГ, здобуде успіх.
ХАУ ДИК ТАК КИ перебувають у місцях Неба і Землі,
ХИОН МІНЬ МАН тримають вежу.

(Дванадцять слів великими літерами у трьох перших рядках – це імена 12 перших учнів Нефритового імператора, а три слова великими похилими літерами в останньому рядку – імена трьох служителів при храмі)¹⁵.

3 січня 1926 р.

Нефритовий імператор, який зветься Каодай Безсмертний Великий Бодгісаттва,
проповідує вчення на Півдні

Автоматичне письмо

Братися за стилус або олівець¹⁶ слід, заспокоївши дух і серце, тільки тоді з'являється Істинний Дух, щоб постати переді Мною, вислухати моє повчання.

Коли тримаєш стилус, то рука записує слова Істинного Духа, немов хтось диктує і ти це розумієш.

Що таке Істинний Дух?

Це друге тіло, священне тіло¹⁷. Коли перебуваєш у звичайній плоті, дуже важко відділитись від тіла, тлінна плоть тягне донизу.

Цей Істинний Дух, яким володіли всі Святі, Безсмертні та Будди, є нескінченно таємничим, він абсолютно незнищений. Дух просвітленої людини може вийти за межі тіла в момент смерті та мандрувати Всесвітом. Лише тоді цей Істинний Дух гідний постати переді Мною.

Якщо той, хто тримає стилус, перебуває у трансі, Істинний Дух повністю звільняється від тіла. Лише тоді Я наказую йому писати знаки, і він пише, дотримуючись Моїх вказівок; Я називаю ім'я знака, а його тіло, що тримає стилус, пише. Якщо хтось неправильно прочитає написане, він, почувши це, не погодиться, і Я мушу переписати правильно, докоряючи тому, хто неправильно прочитав.

А як тримаєш олівець, коли Я приходжу, то твій Дух на мить перебуває в невідзначеності, щоб Дух вийшов і міг слухати Мої настанови, а твоя рука – дотримуватися й писати, так частина тебе і частина Мене єднаються, лише тоді можливо осмислити Всесвіт, осягнути суть усіх речей.

Перед тим як проводити спіритичний сеанс, треба переодягнутися в чистий одяг, причепуритися, омитися і тоді постати перед Дорогоцінним палацом¹⁸ для дійства, не допускаючи недбалості, щоб не порушити ритуал. Коли берешся за стилус, розум має бути чистим, не можна думати про земні речі. Рука, що тримає стилус, також має бути очищена пахощами, серце заспокоєне, дух має бути чистий і спрямований, щоб вийти з тіла і служити для навчання. Чудеса і магія досягаються лише з чистою і спрямованою душею; чиста і спрямована душа досягається лише тривалим постом; автоматичне письмо для навчання всього людства можливе лише після тренування волі, як у святих, безсмертних і будд. Ті, хто проводять спіритичні сеанси, ніби Мої генерали, які проповідують вчення людству. Не думайте, що автоматичне письмо – це звичайна справа. Що стосується передачі духу і прийняття випромінювання енергії, то кожен має енергію в собі; коли вона сприйме зовнішню енергію, дух напише слова, які можуть бути правильними чи неправильними.

Отже, коли проводиш сеанс, слід чекати на Мій наказ і лише тоді виконувати.

20 лютого 1926 р.

Нефритовий імператор, який зветься Каодай Безсмертний Великий Бодгісаттва,
проповідує вчення на Півдні
Дорогоцінний палац процвітає, квіти розпускаються,
Різні гілки¹⁹ зливаються в одну родину.
Разом ми маємо будувати основу доброчесності,
Залишаючись вірними Мені до кінця.

Нелегко знайти шлях до небесного джерела,
Уся влада Всесвіту зібрана в одній руці.
Раніше треба було пережити тисячі перевтілень,
Тепер рятуються душі на всіх п'яти континентах.
Шукаючи добро, сієш джерело Вчення,
Виправляючи зло, знімаєш тягар горя,
Світу важко, хоча дехто хоче загоїти,
День, коли прийде блаженство, не такий вже і далекий²⁰.

Саме Я є господарем вашої гілки, із часом ви зрозумієте.
Я хочу, щоб ви всі жили в гармонії одне з одним, це найцінніший подарунок для Мене. Ви маєте разом дбати заради слави Мого Вчення.
Моє Вчення – це ви, а ви – це я, слід підтримувати одне одного, не сваритися.
Виконуйте свої обов'язки, як я бажаю, із часом ви зрозумієте мої наміри.

У межах братства любіть одне одного,
Одна чеснота важливіша за будь-який титул.
Рішуче крокуйте до раю,
Багато крові та плоті створюють справжню громаду.

Ви маєте розуміти, яке Я чудо. Я навчаю залежно від інтелекту кожного.
Навіть звичайний учитель на землі так чинить; якщо учень недостатньо здібний, він не зможе зрозуміти складного навчання.
Я забороняю звинувачувати інших, особливо ваших одновірців, не завдавайте шкоди іншим, щоб не накликати кару; пам'ятайте завжди, що я присутній у всьому.

Неважливо, чи з того ж роду, ми всі одна родина,
Разом у нас одне Вчення, значить один батько.
Праведність щодо рідних навіки,
Вчіть одне одного миру та гармонії.

Я наказую вам чекати Моїх інструкцій у всьому, нічого не розшифруйте самостійно. Я вже визначив ваші обов'язки та відповідальність, але час іще не настав; слухайте, як Я кажу.

З цього моменту я починаю навчати Вчення.

.....
У Палаці білого нефриту²¹ є і чоловіки, і жінки, не займайтеся дискримінацією. Є жінки-безсмертні й жінки-будди, які мають більшу владу, ніж чоловіки.

Ч²²... дістав свою місію від Мене, куди б ти не йшов, Я йду за тобою. Слова моралі, які виходять із твоїх вуст, – це слова, якими Я насичую твій розум для поширення Вчення; навчаючи тих, хто потребує, ти сам не зможеш служити людям. Незалежно від того, чоловік чи жінка, з якої країни, якщо хтось хоче пізнати доктрину Вчення, ти маєш надавати їм допомогу, спонукати їх слухати Мене, лише тоді вони зможуть практикувати, але спочатку сильно не примушуй їх.

Я кажу запам'ятати це раз і назавжди: навіть якщо це каміння, залізо, дерево чи трава, коли вони почують Моє Святе Слово, сказане через тебе, вони також будуть вітати його, і тим більше люди. Пам'ятай це і будь спокійний.

Вже побачивши краєм ока появу сонця з-за хмари,
Разом зберемося в дорогу.
Високе Вчення має бути доручене тим, хто гідний,
Зблизька потім відкриється нескінченна дорога.

Я говорив тобі щодня: все, що ти робиш, Я вже вклав у твоє серце. Як тільки ти щось задумав, це вже визначено Мною. Тобі не потрібно турбуватися. Вчення призначене для тих, кому призначене долею. Ті, хто стали учнями тьми і демонів, не можуть бути Моїми учнями.

Звісно, існують праведність і неправедність.
Як можна визначити, що є праведність, а що неправедність?
Чи можливо зі смертного стати Безсмертним чи Буддою?
Якщо смертний хоче цього, має прийти до Мене.

...Ті, хто насолодився всіма благами з попередніх життів, а тепер знову порушує Небесні Закони, не можуть спокутувати свої гріхи. Ви знаєте, що навіть світські закони ще не настільки суворі, як же уникнути покарання за порушення Небесних Законів? Якщо ви так чините, Я буду суворо карати вас своєю владою, не роблячи жодних винятків. Слід боятися гріхів. Лише страх може змусити вас стримувати себе, уміти боятися означає уміти стримуватися. Треба чітко розуміти: Небо і Земля безпристрасні, не розраховуйте на те, що Великий Отець²³ буде до вас поблажливим, слухайте уважно!

23 лютого 1926 р.

Навчати дітей означає спочатку навчити себе,
Виховання прирівнюється до народження.
Навчаючи життя, потрібно розуміти його цінність,
Кожна частина світла є частиною душі.
Віри-обіцянка навчати

Значення: Який би малий не був, колись виросте. Це життя. Якщо вмієш цінувати життя, то намагайся виховати його добрим.

Кожна частина світла – це одна людська душа, це найцінніша річ, яку Я шаную. Якщо хочеш зробити добро, ти старайся виховати ці душі добрими.

(Пояснення двох рядків вищенаведеного вірша).

25 лютого 1926 р.

Нефритовий імператор, який зветься Каодай Безсмертний Великий Бодгісаттва,
проповідує вчення на Півдні

Чунг²⁴, встань посередині і зроби поклон, щоб Я бачив...

Правильно роби обряд, при кожному поклоні пам'ятай Мою мантру: "Нам Мо Као Дай Тієн Онг Дай Бо Тат Ма Ха Тат"²⁵.

Великий ритуал складається з трьох частин:

– Перша – піднесення пахоців та квітів,

– Друга – піднесення вина,

– Третя – піднесення чаю.

Ти сам маєш піднести ці дари.

Під час поклоніння склади обидві руки разом, лівою рукою натисни точку *ті*, права рука знизу, ліва рука зверху²⁶.

З цього моменту (25.02.1926), 13-й день першого місяця року Бінь Зан²⁷, ти маєш пошити спеціальний одяг для обряду, із широкими рукавами, з коміром як у традиційному одязі, з дев'ятьма застібками, блакитного кольору. Ти маєш носити сандалі, щоб служити Мені, а всі решта мають бути босоніж.

Що означає поклон?

Поклон – це зовнішній вияв внутрішньої шанобливості.

Чому складають дві руки?

Ліва рука символізує Сонце, права – Місяць, з'єднання рук – це інь-ян. Об'єднання інь-ян створило Всесвіт і все народило. Тобто Вчення.

Чому поклони живим складаються з двох поклонів?

Це джерело людського життя людства, що вийшло з діади інь-ян. Таке Вчення.

Чому поклони мертвим складаються з чотирьох поклонів?

Це тому, що два поклони для людини, ще один для Неба й один для Землі.

Чому поклони святим складаються з трьох поклонів?

Тому що вони в третьому ранзі небожителів, а також означає єднання ефіру, *ці* та духу. Таке Вчення.

Чому поклони безсмертним і буддам складаються з дев'яти поклонів?

Тому що існує дев'ять Небесних Правителів.

Чому поклони Тобі складаються з дванадцяти поклонів?

Ви не знаєте?

Дванадцять Небесних Правителів – це Я, правитель усього Всесвіту, який тримає у своїх руках дванадцять часів²⁸. Число дванадцять – це Моє особисте число.

...Ще не настав для вас час знати, чому для поклоніння мені намальовано священний символ Ока, але я розповім вам дещо, щоб ви трохи зрозуміли.

Око керує Серцем²⁹,

Два світла керують Всесвітом³⁰,

Світло – це Дух,

Дух – це Небо,

Небо – це Я³¹.

Дух – це недостатність чудес від дня, коли Вчення було закрите. Заснування “Третього періоду спасіння”³² полягає в тому, щоб Дух об'єднав “ефір та *ці*”, досяг “Трьох Скарбів”³³ і це чудо, щоб ввійти до святих.

Ви маєте сказати вірянам, для чого поклонятися Оку, як Я пояснив.

...Категорії духів, святих, безсмертних і будд від дня закриття Вчення залишаються незмінними, практика залишається незмінною, але кожна небесна династія не дозволяє духу з'єднатися з “ефіром і *ці*”.

Я прийшов, щоб відновити Істинний Дух для вашого спасіння. Розумій, що “Дух проживає в Оці”. Поясни своїм вірянам, щоб вони чітко зрозуміли. Джерело безсмертних і будд у цій важливій основі. Я раджу тобі кожного разу, коли проповідеш Вчення, пам'ятай Моє ім'я.

¹ В оригіналі вжито термін *Hạ Ngươn* – дослівно *Нижній період*, що походить від поділу часу в буддизмі, а також даосизмі на три періоди – верхній, середній та нижній. Нижній період також називають епохою занепаду дгарми, він характеризується зневіренням, війнами, тотальними нещастями.

² Тут вжито образний вислів, побудований на протиставленні характеристик: *ép dân đen ra bạc trắng* – *пригноблюють чорний люд, здобувають біле срібло*.

³ Đạo Trời – дослівно *Небесне вчення*, одна з назв, як послідовники каодаїзму називають своє віровчення. Треба зауважити, що слово *đạo* у в'єтнамській мові часто формує назви вчень і релігій, напр. *đạo Nho* – конфуціанство, *đạo Thiên chúa* – християнство, *đạo Phật* – буддизм. Однак пряме значення слова – *шлях*, також воно позначає даоське *đạo*. Слово *trời* теж має подвійне значення – *небо* і *Бог*. Тому перекладом сполучення *Đạo Trời* може бути і *Боже вчення / релігія, Божий шлях, Шлях неба*.

⁴ Одним із центральних положень каодаїзму є концепція трьох періодів спасіння, згідно з якими різні релігійні традиції світу є послідовними виявами тієї самої божественної істини. Згідно з цим ученням у час третього (й останнього) спасіння єдиний Бог об'єднає всі релігії в єдину віру, яка принесе мир і гармонію, тому повна назва каодаїзму в перекладі з в'єтнамської означає *Великий шлях третього спасіння (Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ)*.

⁵ Тут ідеться про конфуціанські норми трьох типів стосунків (правитель – підданий, батько – дитина, чоловік – дружина) та п'яти чеснот (людяність, праведність, порядність, мудрість, вартість довіри).

⁶ В'єтнамські вирази *giảng cơ, thủ cơ, chấp bút, cơ bút* тощо дослівно означають дію з інструментами для автоматичного письма, що використовувалися у спиритичних сеансах, як от *водити стилусом* чи *тримати олівець*. Тут і далі, крім тих місць, де описується сам процес роботи цими інструментами, перекладаємо ці вирази словосполученнями *спіритичний сеанс* або *автоматичне письмо*.

⁷ Всевишній – *Đấng Chí Tôn* (також *Đức Chí Tôn*) – дослівно *Той, кого найбільше поважають*. “Це найвища сутність у Всесвіті. Це Нефритовий імператор, це король сонця, місяця, зірок і духів, це володар конфуціанства, даосизму і буддизму. Тепер він через спиритизм створив Великий шлях третього спасіння, взявши ім'я Каодая Безсмертного Великого Бодгісаттви, скорочено Каодай, великого вчення для в'єтнамського народу, називає себе Отцем / Учителем, а вірян – послідовниками” [Đức Nguyễn 2000, 120–121]. У перекладах каодайських текстів французькою мовою зазвичай фігурує позначення *l'Être supreme*, в англійських перекладах – *Supreme, Supreme Being, Supreme God, God*.

⁸ Національна мова (в тексті – *quốc âm*, сучасна назва – *quốc ngữ*) – це назва в'єтнамської латинізованої писемності, яка була придумана європейськими місіонерами в XVII ст., однак активно почала впроваджуватися в широкий вжиток лише на початку XX ст., зокрема стараннями французької колоніальної влади.

⁹ Велике безумовне співчуття можуть виявити лише Бог, будди і безсмертні. Тут у такий спосіб названо Бога, який із великого співчуття до людства створив віру каодай.

¹⁰ Дата вказана за традиційним в'єтнамським календарем, тобто 15.11.1927 за григоріанським календарем.

¹¹ Тут і далі по тексту в підзаголовках вказано дати проведення спиритичних сеансів. В оригінальному тексті ці дати записано французькою мовою.

¹² У підзаголовку зазначено, через кого отримано одкровення. Зокрема, Нефритовий імператор як втілення Бога згадується в цьому тексті найчастіше. *Каодай* означає *висока вежа*, і це ім'я пов'язується з конфуціанством, *Безсмертний* вказує на зв'язок із даосизмом, а *Бодгісаттва* – з буддизмом. Під півднем мається на увазі В'єтнам, адже назва країни з в'єтнамської мови перекладається як *в'єти на півдні*. Також про це пише в коментарях Нгуєн Ван Хонг [Thánh Ngôn Hiệp Tuyển 2023].

¹³ У в'єтнамській мові немає звичної для європейських мов лексеми *я*, натомість вживання займенника першої особи однини залежить від статусу мовця і співрозмовника. У цьому тексті Бог називає себе *Thầy* (вчитель, батько, служитель певної релігії), а учасників спиритичних сеансів (своїх послідовників) – *con* (учень, дитина, вірянин).

¹⁴ M. C. – *Monsieur Cu* – Као Куїнь Ки, пізніше призначений тхионгфамом, одним із вищих духовних санів у каодаїзмі.

¹⁵ 12 перерахованих імен – це засновники каодаїзму та майбутнє верховне духовенство цієї релігії.

¹⁶ Інструменти, що використовуються у спиритичних сеансах для автоматичного письма. У каодаїзмі використовують т. зв. стилус із кошиком, для оперування яким потрібно двоє людей, які тримаються за нього обома руками; вважається, що дух входить у кошик і керує стилусом. Для оперування олівцем достатньо однієї людини, яка виводить олівцем на білому папері; у таких сеансах дух входить у руку, що тримає олівець.

¹⁷ Людина має три тіла: перше – тлінне, що дане батьками, друге – священне, або Істинний дух, що дане Богинею-Матір'ю, третє – душа, що є точкою духовного світла і дана Всевишнім [Thánh Ngôn Hiệp Tuyển 2023].

¹⁸ Шаноблива назва головної будівлі храмового комплексу, у якій здійснюють богослужіння.

¹⁹ Ідеться про єднання трьох учень – конфуціанства, даосизму й буддизму.

²⁰ В оригіналі тут римовані строфи.

²¹ Згідно з каодайським ученням, палац із коштовного білого нефриту розташований у центрі Всесвіту і є місцем проживання Всевишнього Нефритового імператора. Душі, що досягли просвітлення, мають прийти до цього палацу вклонитися Всевишньому [Đức Nguyễn 2012, 39–40].

²² Перша літера імені Ле Ван Чунга – першого каодайського зятонга (найвищий священницький чин, порівнюється західними дослідниками з Папою Римським).

²³ Ще одне ім'я Всевишнього Бога.

²⁴ Ім'я священника, якого вчать проводити обряд.

²⁵ *Nam Mô* – від санскритського *Namah* – поклоніння, вживається в буддизмі при взиванні до будд, бодгісаттв та божеств; *Caô Đài Tiên Ông Vô Tát Ma Ha Tát* – *Каодай Безсмертний Великий Бодгісаттва* (як було зазначено вище, це ім'я Бога пов'язує три вчення: конфуціанство, даосизм та буддизм).

²⁶ Точка *mí* розташована в основі підмізинного пальця, вона названа як перший знак східного дванадцятирічного циклу (знак Щура). Затискаючи точку *mí* великим пальцем, каодаїсти символізують період початку створення Всесвіту (небо відкрилось у період Щура). Великий палець, затиснутий рештою пальців, символізує зерня (кісточку в плоді).

²⁷ Дата за традиційним в'єтнамським календарем.

²⁸ 12 часових періодів названо знаками дванадцятирічного циклу (*Щур, Буйвіл, Тигр, Кіт, Дракон, Змія, Кінь, Коза, Мавпа, Півень, Собака, Свиня*). Ці періоди символізують створення Всесвіту у 12 етапів. У традиційному В'єтнамі доба також ділиться на часові проміжки (по дві години кожен, наприклад час Щура триває з 23:00 до 01:00).

²⁹ Око символізує Бога, а серце – велику межу (абсолют).

³⁰ Два світла – це ян (також Бог-Отець) та інь (Богиня-Мати).

³¹ Цей вірш пояснює, що поклоніння святому Оку – це поклоніння Богу.

³² Одна з назв учення каодай.

³³ Три скарби людини – це ефір, *цї* та дух, тобто тіло, енергія (істинний дух) і душа. Для досягнення просвітлення людина має об'єднати ці три скарби [Quách Văn Hoà 2018].

REFERENCES

Đạt Tường (2018), “Lịch sử các bản in Thánh Ngôn Hiệp Tuyển”, *Caô đài giáo lý*, Vol. 142, pp. 104–114, available at: <https://thuvienhactrang.vn/tai-lieu/lich-su-cac-ban-in-thanh-ngon-hiep-tuyen> (accessed June 20, 2024). (In Vietnamese).

Đức Nguyễn (2000), *Caô Đài Từ điển*, Vol. 1, Toà Thánh Tây Ninh. (In Vietnamese).

Hoskins J. A. (2014), “An Unjealous God? Christian Elements in a Vietnamese Syncretistic Religion”, *Current Anthropology*, Vol. 55, No. S10, pp. S302–S311. DOI: <https://doi.org/10.1086/678183>

Jammes J. and Palmer D. A. (2018), “Occulting the Dao: Daoist Inner Alchemy, French Spiritism, and Vietnamese Colonial Modernity in Caodai Translingual Practice”, *The Journal of Asian Studies*, Vol. 77, Issue 2, pp. 405–428. DOI: <https://doi.org/10.1017/S0021911817001425>

Jammes J. and Trương T. N. (2023), “‘I Came Not Only to Save the Sangha’: an Annotated Translation of the 1926 Cao Đài Universal Manifesto”, *Vienna Journal of East Asian Studies*, Vol. 15, pp. 252–309. DOI: <https://doi.org/10.30965/25217038-01501011>

Quách Văn Hoà (2018), *Từ ngữ và Điển cố Cao Đài*, available at: [http://caodaiebook.net/TuNgu-DienCo-CaoDai\(v2018\)/index.html](http://caodaiebook.net/TuNgu-DienCo-CaoDai(v2018)/index.html) (accessed June 20, 2024). (In Vietnamese).

Thánh Ngôn Hiệp Tuyển. Bốn thứ nhứt (1928), Imprimerie Tam-Thanh, Saigon, available at: <http://sach.nlv.gov.vn/sach/cgi-bin/sach?a=d&d=NGAVjBkxjW1928&e=-----en-20--1--img-tx-IN-----#> (accessed June 20, 2024). (In Vietnamese).

Thánh Ngôn Hiệp Tuyển (2023), Vol. 1, Compl. by Nguyễn Văn Hồng, Toà Thánh Tây Ninh, available at: <https://longhoadaihoi.com/thanh-ngon-hiep-tuyen-quyen-1/> (accessed June 20, 2024). (In Vietnamese).

Trần Văn Rặng, Võ Văn Ba and Nguyễn Kim Anh (2007), *Đại Đạo Tâm Nguyên II. Từ điển Việt – Anh – Pháp*, Tòa Thánh Tây Ninh. (In Vietnamese).

Từ điển Hán Nôm, available at: <https://hvdic.thvien.net/> (accessed June 20, 2024). (In Vietnamese, Chinese).

Збірка Святого Письма каодаїзму. Том 1, передмова, записи 1–5 /

Переклад з в'єтнамської, вступна стаття та коментарі В. А. Мусійчук

Каодаїзм (Đạo Cao Đài) – унікальне релігійне вчення, що виникло у В'єтнамі на початку ХХ ст. У ньому органічно поєднано концепції трьох основних поширених у В'єтнамі східних релігійно-філософських учень: конфуціанства, даосизму та буддизму. Водночас у каодаїзмі запозичено та адаптовано елементи різних західних релігійних, езотеричних та філософських традицій: католицизму, спиритизму, еkleктизму, універсализму тощо. Адепти каодаїзму вірять, що Бог передає свої одкровення медіумам під час спиритичних сеансів, являючись у різних іпостасях: святих буддійського та даоського пантеонів, духів відомих особистостей В'єтнаму, Китаю та навіть Європи. Усі ці одкровення ретельно записуються та видаються. Найперша і найважливіша для каодаїстів книга одкровень – це “Збірка Святого Письма” (“Thánh Ngôn Hiệp Tuyển”) у двох томах, у якій записано одкровення зі спиритичних сеансів, проведених головним каодаїським духовенством у 1925–1935 рр. Одкровення стосуються різних тем – від основоположних доктрин релігії, роз'яснення важливих духовних понять, настанов для мирського життя до порядку проведення ритуалів, призначення духовних лідерів та опису їхнього вбрання.

У цій публікації вперше пропонується український переклад перших п'яти одкровень першого тому “Збірки Святого Письма” та передмови до збірки. Переклад виконано з в'єтнамської мови за першим виданням 1928 р. У передмові описуються передумови виникнення релігії каодаї та причини укладання цієї збірки. Одкровення розташовано за хронологічним порядком проведення спиритичних сеансів, перші п'ять записів датовано від грудня 1925-го до лютого 1926 р. Зазначено передачу одкровень через Нефритового імператора як втілення Бога (крім четвертого, де нічого не вказано). Вступна стаття знайомить з історією видання, перевидання та перекладів “Збірки Святого Письма”. Приділено увагу і мовним особливостям тексту збірки. У коментарях пояснено терміни, а також зауваги щодо перекладу.

Ключові слова: В'єтнам; в'єтнамська мова; “Збірка Святого Письма” (“Thánh Ngôn Hiệp Tuyển”); каодаї; каодаїзм; медіум; переклад; релігійний текст; спиритизм

Переклад надійшов до редакції 30.07.2024